

TRADE POLICIES IN DEVELOPED ECONOMIES VERSUS EMERGING ECONOMIES: CHALLENGES AND PROSPECTS

POLITICI COMERCIALE ÎN ECONOMIILE DEZVOLTATE VERSUS ECONOMIILE EMERGENTE: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE

TIHON Viviana, studentă specialitatea EMREI

Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail: tihon.viviana@ase.md

Abstract: This presentation analyzes trade policies in developed and emerging economies in the context of globalization and increasing geopolitical and economic challenges. Developed economies, such as the European Union, promote open and rules-based trade systems focused on innovation, sustainability, and competitiveness, while also using strategic measures to protect key sectors. In contrast, emerging economies combine protectionist and liberal approaches to support domestic industries and integrate into global value chains. The study highlights major challenges such as geopolitical tensions, climate change, digital transformation, and supply chain disruptions, emphasizing the need for reform of the multilateral trading system and stronger international cooperation. Overall, both groups must adapt their trade policies to balance openness with resilience and sustainability in a rapidly changing global environment.

Keywords: trade policy, developed economies, emerging economies, globalization, sustainability.

JEL CLASSIFICATION: F13, F15, F42, O19, Q56

INTRODUCERE

Politicile comerciale reprezintă un ansamblu de măsuri, instrumente și strategii prin care statele reglementează schimburile economice internaționale, având ca scop stimularea dezvoltării economice, protejarea intereselor naționale și integrarea în economia globală. Acestea includ atât instrumente tarifare (taxe vamale), cât și netarifare (standarde, reglementări, subvenții), fiind influențate de factori economici, politici și sociali. În contextul globalizării și al intensificării interdependențelor economice, politicile comerciale au devenit tot mai complexe și dinamice. Economiiile dezvoltate tind să promoveze un comerț deschis, bazat pe reguli internaționale, punând accent pe competitivitate, inovație și sustenabilitate, în timp ce economiiile emergente adoptă adesea politici mixte, combinând liberalizarea cu măsuri de protecție pentru susținerea industriilor naționale. Totodată, politicile comerciale sunt influențate de provocări globale precum tensiunile geopolitice, transformarea digitală, schimbările climatice și perturbările lanțurilor de aprovizionare. În acest context, statele sunt nevoite să găsească un echilibru între deschiderea către comerțul internațional și protejarea economiilor interne, adaptându-și strategiile pentru a face față unui mediu economic global în continuă schimbare. (WTO, 2023)

Un rol esențial în cadrul politicilor comerciale îl au instrumentele tarifare și netarifare, prin care statele intervin direct în fluxurile comerciale internaționale. Politicile tarifare se bazează în principal pe aplicarea taxelor vamale asupra mărfurilor care traversează frontierele, acestea având funcții fiscale, protecționiste și de negociere. Taxele vamale pot fi de import, export sau tranzit și pot fi stabilite sub diferite forme, precum ad-valorem, specifice sau mixte, având ca scop fie protejarea producătorilor autohtoni, fie generarea de venituri la bugetul statului. Pe lângă acestea, politicile netarifare includ un set mai complex de măsuri indirecte, precum standardele tehnice, reglementările sanitare și fitosanitare, subvențiile, contingentele sau restricțiile administrative. Acestea sunt utilizate frecvent în economiiile moderne, în special în cele dezvoltate, unde nivelul taxelor vamale este relativ redus, dar controlul comerțului se realizează prin reglementări mai sofisticate. În prezent, se observă o tendință globală de reducere a barierelor tarifare și de creștere a importanței măsurilor netarifare, ca rezultat al procesului de liberalizare comercială și al acordurilor internaționale. Totuși, utilizarea acestor instrumente rămâne esențială pentru protejarea intereselor economice naționale, pentru susținerea anumitor sectoare strategice și pentru adaptarea la provocările economiei globale.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

În economia globală contemporană, diferențele dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare sunt reflectate în nivelul de dezvoltare economică, structura producției, competitivitate și, nu în ultimul rând, în politicile comerciale adoptate. Țările dezvoltate, precum cele din Uniunea Europeană, SUA sau Japonia, dispun de economii diversificate, tehnologii avansate și instituții stabile, ceea ce le permite să promoveze un comerț internațional deschis și bazat pe reguli. În schimb, țările în curs de dezvoltare, inclusiv statele din grupul BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud), se află într-un proces de transformare economică, urmărind creșterea industrială și integrarea în economia globală.

Din punct de vedere al politicilor comerciale, economiile dezvoltate tind să aplice tarife vamale reduse, ca urmare a angajamentelor asumate în cadrul organizațiilor internaționale precum OMC. Totuși, acestea utilizează frecvent măsuri netarifare complexe, precum standarde tehnice, reglementări de mediu sau cerințe de calitate, care pot acționa indirect ca bariere comerciale. Accentul este pus pe promovarea exporturilor de produse cu valoare adăugată mare, servicii și tehnologii inovatoare, precum și pe respectarea principiilor de sustenabilitate și concurență echitabilă. În contrast, țările BRICS adoptă adesea politici comerciale mai flexibile și uneori protecționiste, utilizând atât tarife vamale, cât și alte instrumente pentru a proteja industriile locale și pentru a stimula dezvoltarea economică. De exemplu, India și Brazilia mențin niveluri relativ mai ridicate ale taxelor vamale pentru anumite sectoare, în timp ce China combină deschiderea economică cu intervenția statului în industrii strategice. Aceste state urmăresc să-și consolideze poziția în lanțurile valorice globale și să reducă dependența de importuri în sectoarele esențiale. Un alt aspect important îl constituie rolul acestor economii în comerțul mondial. Țările dezvoltate domină încă piețele globale prin companii multinaționale și tehnologii avansate, însă țările BRICS au devenit actori din ce în ce mai influenți, contribuind semnificativ la creșterea economică globală și la reconfigurarea echilibrului economic internațional. În special China s-a impus ca una dintre cele mai mari economii ale lumii și un lider în exporturi. (OECD, 2023)

Totuși, ambele categorii de economii se confruntă cu provocări comune, precum tensiunile geopolitice, schimbările climatice, digitalizarea și perturbările lanțurilor de aprovizionare. În acest context, politicile comerciale trebuie să evolueze pentru a asigura un echilibru între deschidere și protecție, între creștere economică și sustenabilitate.

Tabel 1: Comparatie între țările dezvoltate și BRICS pe baza indicatorilor

Indicator	Țările dezvoltate	Țările în curs de dezvoltare
Nivelul de dezvoltare	Ridicat	Mediu-în evoluție
Tarifele vamale	Scăzute	Ridicate
Măsurile netarifare	Utilizate pe cale largă	În dezvoltare
Produse exportate	Tehnologii, servicii	Materii prime
Politică comercială	Liberalistă	Mixtă, protecționistă

Sursa: Elaborat de autor pe baza datelor cercetate

Nivelul de dezvoltare a statelor este unul din principalii indicatori care marchează tipul de politică comercială a statelor. Acesta este caracterizat de mai mulți factori, printre care cel mai important nivelul produsului intern brut (PIB). În continuare vom analiza nivelul PIB a ambelor categorii de state în vederea determinării nivelului de dezvoltare. (World Bank, 2024)

Tabel 2: PIB țărilor dezvoltate vs în curs de dezvoltare

ȚARA	2020	2021	2022	2023	2024	RITM CREȘTERE	Un. De masura
<i>State dezvoltate</i>							
Statele Unite ale Americii	21,0	23,3	25,5	27,0	30,6	constanta	Trl.USD
Germania	3,8	4,2	4,5	4,8	5,0	lenta	Trl.USD
Japonia	5,0	5,1	4,3	4,2	4,3	Stagnare usoara	Trl.USD
Franța	2,6	2,9	3,1	3,2	3,36	moderata	Trl.USD
<i>State în curs de dezvoltare</i>							
China	14,7	17,7	18,0	18,7	19,4	rapida	Trl.USD
India	2,7	3,2	3,5	3,9	4,13	accelerata	Trl.USD
Brazilia	1,4	1,6	1,9	2,1	2,26	lenta	Trl.USD
Africa de Sud	0,3	0,4	0,41	0,42	0,43	slaba	Mld.USD

Sursa:Elaborat de autor pe baza furnizate de FMI (<https://www.imf.org/en/home>)

Țările dezvoltate, precum SUA, Germania sau Japonia, înregistrează un PIB ridicat, ceea ce reflectă economii puternice, diversificate și stabile. Cu toate acestea, ritmul lor de creștere economică este, în general, mai moderat, specific economiilor dezvoltate. În schimb, țările în curs de dezvoltare, în special cele din grupul BRICS, precum China și India, înregistrează rate de creștere economică mai ridicate, chiar dacă nivelul PIB pe cap de locuitor este mai redus comparativ cu economiile dezvoltate. Această creștere accelerată reflectă procesele de industrializare, investiții și integrare în economia globală. De asemenea, se observă că economiile emergente contribuie tot mai mult la creșterea PIB-ului mondial, reducând treptat decalajul față de țările dezvoltate. Cu toate acestea, diferențele structurale, tehnologice și instituționale rămân semnificative. Deci, analiza PIB-ului și a ritmului de creștere evidențiază un contrast clar: țările dezvoltate se caracterizează prin stabilitate și nivel economic ridicat, în timp ce economiile emergente se remarcă prin dinamism și potențial de creștere rapidă. (IMF, 2024)

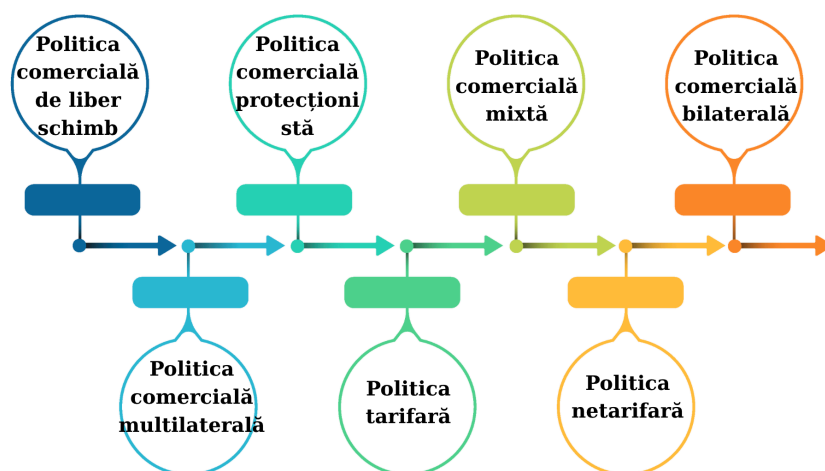

Figura 1: Tipuri de politici comerciale

Sursa : Elaborat de autor pe baza surselor multiple

Statele Unite ale Americii reprezintă unul dintre cele mai clare exemple de evoluție a politicii comerciale de la un model liberal către unul mai protecționist în anumite perioade. Timp de decenii, SUA au promovat o politică comercială liberală, bazată pe deschiderea piețelor și pe cooperarea economică internațională. Un element central al acestei politici a fost relația extrem de strânsă cu Uniunea Europeană, considerată cea mai amplă și integrată relație comercială din lume. Împreună, cele două economii realizează aproximativ 30% din comerțul mondial și 43% din PIB-ul global, ceea ce demonstrează nivelul ridicat de interdependență economică. Comerțul transatlantic este foarte dezvoltat și diversificat. În 2024, schimburile comerciale dintre UE și SUA au depășit 1,68 trilioane EUR, incluzând atât bunuri, cât și servicii. Uniunea Europeană exportă în SUA produse cu valoare adăugată ridicată, precum produse farmaceutice, vehicule și echipamente industriale, în timp ce importă din SUA produse petroliere, tehnologii energetice și servicii bazate pe proprietate intelectuală. (*European Commission, 2024*) Această structură arată că politica comercială liberală a SUA a încurajat specializarea și complementaritatea economică între parteneri. Totuși, această orientare liberală nu a fost constantă. O schimbare importantă a avut loc odată cu venirea lui Donald Trump la putere, când politica comercială a SUA a devenit mult mai protecționistă și restrictivă. Administrația sa a pus accent pe protejarea industriei interne și reducerea deficitului comercial, introducând tarife vamale ridicate pentru o serie de produse, inclusiv din relația cu Uniunea Europeană și China. Au fost aplicate taxe suplimentare pentru oțel, aluminiu și alte bunuri strategice, iar principiul „America First” a devenit central în politica economică. Această schimbare a demonstrat că, deși SUA sunt un susținător tradițional al comerțului liber, ele pot adopta rapid măsuri protecționiste atunci când consideră că interesele economice naționale sunt afectate. Prin urmare, politica comercială a SUA poate fi caracterizată ca fiind preponderent liberală, dar cu tendințe protecționiste în perioade de presiune economică sau politică, ceea ce reflectă flexibilitatea și pragmatismul strategiei economice americane.

Brazilia reprezintă un exemplu evidential de stat în curs de dezvoltare care aplică o politică comercială mixtă, cu un accent pronunțat pe protecționism și susținerea activă a exporturilor. În primul rând,

politica comercială a Braziliei este puternic coordonată de stat, prin instituții specializate precum Camera de Comerț Exterior (CAMEX), care stabilește direcțiile strategice și coordonează toate acțiunile legate de comerțul extern. Aceasta are rolul de a integra competitiv economia Braziliei în economia mondială, dar în același timp de a proteja interesele economice interne. Un element esențial al politicii comerciale braziliene este utilizarea instrumentelor de protecție comercială, precum:

- măsuri antidumping
- taxe compensatorii
- măsuri de salvagardare

Acestea sunt aplicate pentru a proteja producția națională de concurența externă, ceea ce arată clar orientarea protecționistă a politicii. În același timp, Brazilia nu este o economie închisă. Ea promovează activ exporturile printr-un set complex de măsuri:

- facilități fiscale (scutiri de taxe pentru produsele destinate exportului)
- finanțarea exporturilor prin BNDES (credite pentru companii exportatoare)
- programe de promovare comercială și participare la târguri internaționale

Aceste măsuri arată că statul intervine direct pentru a stimula competitivitatea externă a firmelor braziliene. Un alt aspect important este integrarea Braziliei în cadrul MERCOSUR, unde se aplică un tarif extern comun și, în interiorul blocului, comerțul este în mare parte liberalizat. Aceasta reflectă o combinație între:

- liberalizare regională (în interiorul MERCOSUR)
- protecționism față de exterior

Totodată, Brazilia controlează și reglementează atent operațiunile comerciale, prin:

- autorizarea importurilor și exporturilor
- stabilirea termenelor de plată
- clasificarea strictă a produselor

Acest nivel de control indică o politică comercială activă și intervenționistă. Această abordare permite Braziliei să își dezvolte industriile naționale și, în același timp, să participe activ la comerțul internațional.

CONCLUZIE

În concluzie, politicile comerciale diferă semnificativ între statele dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, reflectând nivelul lor economic și obiectivele strategice. Statele dezvoltate aplică, în general, politici comerciale liberale, bazate pe deschiderea piețelor și integrarea în economia globală. Totuși, acestea nu renunță complet la intervenție, utilizând protecționism selectiv pentru a susține sectoarele strategice (tehnologie, energie, agricultură). Astfel, politica lor este una echilibrată, orientată spre stabilitate și menținerea poziției dominante în comerțul internațional. În schimb, statele în curs de dezvoltare adoptă preponderent politici comerciale mixte, cu accent pe protecționism. Ele folosesc taxe vamale, restricții și măsuri de sprijin pentru a proteja industriile locale și pentru a stimula dezvoltarea economică. În același timp, aceste state încurajează exporturile și atrag investiții externe, combinând protecția internă cu deschiderea controlată. Prin urmare, diferența principală constă în obiectiv:

- statele dezvoltate urmăresc menținerea și optimizarea poziției economice globale,
- iar cele în curs de dezvoltare urmăresc accelerarea creșterii și reducerea decalajelor economice. (BIS, 2023)

REFERINȚE

1. World Trade Organization (2023). *World Trade Report 2023: Re-globalization for a secure, inclusive and sustainable future*. Disponibil la: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf
2. International Monetary Fund (2024). *World Economic Outlook Database*. Disponibil la: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database>
3. World Bank (2024). *World Development Indicators*. Disponibil la: <https://data.worldbank.org>
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (2023). *Trade Policy Implications in a Changing Global Economy*. Disponibil la: <https://www.oecd.org/trade>
5. European Commission (2024). *EU Trade Policy Review*. Disponibil la: https://policy.trade.ec.europa.eu/index_en
6. United Nations Conference on Trade and Development (2023). *Trade and Development Report 2023*. Disponibil la: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023>
7. Bank for International Settlements (2023). *Global Value Chains and Trade Developments*. Disponibil la: <https://www.bis.org>

Coordonator științific: DODU-GUGEA LARISA, dr., conf.univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: dodu.gugealarisa@ase.md